

KOLOZSVÁRI KÖZLÖNY.

SZERKESZTŐI LAKÁS:

Széchenyi-téren, a hidkaputól kimenet balra a 24. szám alatti ház emeletében.

Megjelen a lap hetenkint 3-szor u. m. kedden, csütörtökön és szombaton délelőtt. Ára évfolyamra 3 ft. o. é.

Hirdetési ár: 6 hasábos sorért 1-ör 7 kr., 2-ör 6 kr., 3-ör 5 kr. o. é. s minden hirdetés után 30 kr. bélyegdíj. Előfizetés s hirdetés a kiadó-hivatalnál kezelik.

A „nyilttéri” cikkek sora után 20 kr. előleg befizetése mellett a szerkesztőséghez czimzendők.

KIADÓ-HIVATAL:

Középutca, STEIN J. könyvkereskedése.

Előfizetési díj

K. KÖZLÖNY

július—decemberi folyamára.

Egészévre . . . 12 forint.

Félévre . . . 6 „

Évfolyamra . . . 3 „

Az előfizetési pénz kiadó Stein János középutcai könyvkereskedésébe küldendő, hol a megrendelt példány pontos megküldéséről intézkedve van.

Kolozsvár, július 1.

(D) Ha olvasóink némi nyugtalansággal várják a lapok újabb-újabb számait, az természetesen kimagyarázható az ügyeknek oly hosszas tepsedés utáni újabb lendületéből.

A kormány körében történt lényeges változásokkal kérdésen kívül egy egész rendszer megváltoztatása van bekövetkezésében; a nélkül azonban, hogy az uralkodó Felség által kimondott alapeszme, az alkotmányosság elve maga megváltoznék, s azt talán ismét egy komor absolutismus fogná felváltani.

Az octoberi diploma alapelveit a februári patens sok részben elfacsarta, amaz az uralkodói akarat, ez egy ministeri formulázatot; a ministerium a császári eszmét nem helyesen fogta fel, a keret, melyet ő ez eszme körül állított, kizárta magából egy nagy királyságnak, a birodalom felének leg-szentebb érdekeit s jogaikat, s többé nem jöhetett kérdés alá, hogy amaz eszmének méltóbb keret kell, s így egy nézet, a melyet Schmerling képviselt, s mely az ő rendszerének nevezetett, és a mely a birodalmat még a Bach absolutismusánál is több kellemetlenségbe bonyolította, más s bizonyára amannál célravezetőbb nézeteknek volt kénytelen helyet engedni.

A lapok hangján eléggé feltűnik az, hogy a rendszerváltozás a magyar kérdésmegoldására törekszik; mert magok a bécsi lapok többet beszélnek az új magyar korlátokról, mint magáról az új államministerről. Majláth György ő nmga neve ismeretes Magyarországi közéletében, ő 1861-ben a fő-tárnokmesteri nagy méltóságra emeltetett, de a mint az alkotmányos rendszert a proviso-rium váltta fel, azonnal leköszönt, mert habár a legmérsékeltbb gondolkodásuk közé tartozik, de meg nem tagadhatta azon legitim gondolkodást, a mely minden pártszínezetű, valódi magyarnak vérebe van oltva, ő már az 1861-ki felsőházban tartott beszédében az octoberi diplomát annyiban méltányolta, mert ez elismeri, hogy egy oly történelmileg fejlett államnak, mint Austria egyedül csak a historiai jog nyújthatja a legbiztosabb alapot.

Hogy Majláth tudja: mi a politikai jellem e részben csak 1861. augusztus 21-diki beszédére hivatkozhatunk, melyet több bécsi lap felidéz, melyben bizonyos kormányférfiak irányában azon észrevételt tette, mikép ő fel nem foghatja, hogy a kik képesek voltak a kormány gyeplőjét évtizeden át egész eréllyel az absolutismusnak irányozni, hogyan szentelheték magokat oly sajátoságos önfeláldozással egészen ellenkező iránynak.

Ezen szónoklatában nyomatékosan kiemelte az octoberi diploma és februári patens közti lényeges különbséget, s rendíttelen bizalmát fejezve ki a monarchia iránti nyilatkozatok: „Attól tartok, hogy ha a mi szemszédainak a Lajtbán tul ifjú alkotmányos életökkel arra törekednek, hogy minket erővel saját körükbe vonjanak, holott egy oly szövetség csak saját beleegyezésünk, jogaink kölcsönös tisztelete, s érdekeink illő méltatása mellett történhetnék; akkor meglehet, hogy ők egy pillanatnyi sikert aratnak ugyan, de ők a monarchia jövőjét éppen nem fektetik biztos alapra.”

Az új korlátok ezen jellemző nyilatkozatait látjuk felidézve, melyek azon rendszer programja gyanánt látszanak hangzani, a mely a február 26-ki rendszert fölcserélni készül. Igen természetesen is Majláth ő nmga résztvevén a megerősített bir. tanács azon hatásteljes küzdelemben, a mely az absolu-

tismust szétrobbantván az octoberi diplomát eredményezé, és a mint a fenébbi hivatkozások is jellemzik, következetes férfiú is lévén, nincs kétség benne, hogy ő vagy nem fog soká megállani elhivatása helyén, vagy az alkotmányt a februári kizökkenéséből az octoberi eszmék terére visszatértet. Ez eszmék nem elégitik ugyan ki a magyar jog-érzetet, de azokat alkalmas kiindulási pontokul minden magyar pártszínezet annak idejében elismerte, míg a februári patenssel a kiegyezkedés lehetősége is megszakadt; az octoberi diplomához való visszatéréssel a kiindulási pont újból meg van nyerve, s így a kiegyenlítés lehetősége többé nem chymaera.

És e részben nem osztjuk az „O. D. P.” azon nézetét, mikép a kiegyenlítés lehető ugyan, de a szabadság rovására. A magyar végre is van oly szabadság szerető nép, mint a német, s az, a mi a magyar alkotmányos érzelmeiket kielégitheti, ki fogja elégiteni az osztrákokét is, mert a szabadság eszméi általánosak, azok egy közös európai fogalmat képeznek, s ha Austria népei a magyarokkal vállvetve működnek az emberi szabadság közös célja felé, bizonynyal hamarabb elérék azt, mintha a február 26-ka által alkotott bővebb reichsrathban hoznak jogi fictiók által érvényesített határozatokat, melyek ellen a padoknak üresen hagyott felerésze óvakodik.

Ennyit mondhatunk el az újabb változásnak lehető politikai irányára nézve, a melyből összesen is azon következtetést vonhatni ki, hogy a magyar kérdés megoldására nézve a döntő hatalom egy oly kiindulási pontra térít vissza a kormány hatalmát, a mely a teljesülhetőségnek több feltételével bír, mint az elejtett elmélet és rendszer.

Valamint utóbbi cikkekünkben felidéztük azon tételt, hogy minden lehető ministeriumtól többet várhatni a birodalom ügyére nézve, mint a mostanitól; úgy Erdély sorsára nézve is csak azt mondhatjuk, hogy minden bekövetkezhető politikai állapot csak jobb és üdvösebb lehet a mostaninál.

Mi ez időben nem állítottunk s nem állítunk fel messzeható programot, a mi kívánatunk csak az, hogy a magyar királyság integritásának reánk is a történelmi jog alapján kiható fogalma a jogfolytonosság elméletéhez képest megállítassék, s ennek alapján az anyakirályságban és általa döntessék el azon kapcsolati viszony, a mely a birodalom két részének közösségét körvonalozza.

A történelmi jog a dolog természete, s államéletünk s jövő kifejlődésének lehetősége szerint ez másképp nem is lehet, s mind az, a mit csak egy éppen most elejtett rendszer mesterséges működéseivel s patentális határozmányaival eszközölt, nézetünk szerint csak annyiban méltatható, a mennyiben a jogfolytonosságnak az osztrák birodalmi összes erő ez egyedüli garantiájának alapelveivel nem ellenkezik.

És im, midőn ezen cikkünket befejeztük kaptunk legutóbbi tételünkre nézve vi-gaszaló tudósítást.

A „Presse” ugyanis azon hírhez, hogy Majláth ő nmga szabatosan formulázta a fel-tételeket, melyek alatt a korlátokszágot elfogadja; ezekben első helyen áll a jogfolytonosság elismerése, s a magyar királyság integritása. E hirt igazolja a „P. L.” tudósítása is, mely szerint a magyar korlátok az államminister gr. Belcredi-vel abba egyezett meg, hogy a szűkebb reichsrath megtartatik, a 117 millió kölcsön-vel felhagyjanak, az 1866-iki budgettel felhagyjanak míg a pénzügyi törvény el nem készül 1865-re, és a mi reánk nézve mindennél fontosabb, s a jogfolytonosság s integritásnak természetes következtése, meg-egyeztek abban is, hogy a mi Erdélyben 1861 óta történt, azt ignorálni kell. Ennél jobb hirt nem küldhetünk olvasóinknak.

Kebli dolgainkról.

III.

3-dik Főteendő Erdélyben a vasut és nagyobb folyóvizek szabályozása.

A vasutaknál szemelött tartandó, oly tervet készíteni, mi nem csak a jelenre, ha-

nem a jövőre legyen fókuszitett; ha ez mel-lőztetik, olyan terv létesülhet, mely mig egyfelől sokba kerül, másfelől meg egy soha helyre nem hozható kárt okozhat.

Az első vasut-vitelnél az ország érde-kének abban kell állania, miszerint ugy vi-tessék, hogy ne csak az akadályára ne legyen a jövőben építendőnek, sőt mennél inkább elősegítse az országnak vasutakkal való behálózási tervét. Ezen behálózási terv nem lehet más, mint a néhány év előtt b. Hess tábornagy-ő nagyméltósága által ajánlott terv, minek létesítése biztos reményre joga-sítva a hazának a mostani általános elszegé-nyedésből való megmenekülésére, és egy szebb, boldogabb jövőnek bevárhatására.

Ezen terv szerint hozatnék egy vasut-vonal Csucsától Vajdaszegig, egy másik Zá hmtól ugyancsak Vajdaszegig, melyek egyidőben építették; innen Maros-Vásárhelyen keresztül Várhelyig, honnét Márpatak mellett elhaladva a tölgyesi szo-rosan ki.

Ezen 68 mértföldi pálya volna a fő-vonal, mellék-vonalok lennének:

a) Kolozsvártól, Dézszen, Besz-terczén, Tekén keresztül Szász-Régenig. Hossza 19 mföld.

b) Dézstől a Szamos mellett a szath-mári határig. Hossza 14 mföld.

c) Beszterczéről Bukovina szé-lég. Hossza 9 mföld.

d) Várhelytől az Olt mellett Bras-són, Szebenén keresztül Alvinczig. Hossza 45 mföld.

e) Koslárdtól Medgyesen, Se-gesváron, Köhalmos, Brassón keresz-tül a bodzai szorosig. Hossza 36 mföld.

A fővonal ténne 68 mföldet, a mellék 123 mföldet, s így összesen 191 mföldet.

A magyarországi gazdasági egyesület emlékiratában irt tervezet szerint kerülénék, a fővonal mértföldét 750,000 frtba számítva, 51,000,000 frtba; a mellék-vonalok mföldét számítva 322,000 frtban 39,606,000 frtba; s így az egész 91,206,000 frtba.

A fővonal által mind nyugat, mind észak a legegyszerűbben volna egybekötve kelettel, s így leginkább megfelelné az eu-rópai érdekek; de minthogy az ország kö-zépen menne keresztül az ország érdeke is kielégítették, miután a főbb környékek, a mellék-vonalok által egybekötötték a fő-vonalakkal. Ezen fővonalok azáltal is nagy horderővel bírnának, mert oly környéken mennének keresztül, mely népeisége, só- és víz-bőségénél fogva leginkább vannak hivatva gyárak felállítására.

A mellék-vonalok által annyira ki volna elégitve Erdély, hogy majd semmi kívánni valót nem hagyna fel, legfőlebb: harmad-rendű vagy lőerőre készült vonalok létesít-tének, de ezek is kevés számmal.

De ha meghatározatnék ezen vasut-hálózat, az országos utak építésében egész más irányt kell követni. Ekkor kormányilag kellene az építendő utvonaloikról határozni, még pedig figyelembe tartásával annak, hogy minden utvonala a fővasutra legyen irányozva, tekintettel a mellék-vaspályákra.

Bár ezen vasuti tervezet jelen pénzvi-szonyok között ki nem vihető, azért a kor-mánynak ezen fővonalokat kell elkészíttetnie, hogy jövőben, ha Isten jobb idővel áld meg, a mellék-vonalok hozzá kapcsolhatas-sanak; nehogy oly fővonal építtessen, mi aztán meghiusitná a behálózást.

A vasutakon és ezekhez irányzott or-szágos utakon kívül nem kis mérvben elő-segítené az ország gazdasági kifejlődését nagyobb folyóvizeinek szabályozása; mi ha ahhozértőleg eszközöltetnék: folyóinknak egy-részen Erdély főjöveldelmi forrása: a tutajozás majdnem egész évben folyhatna, és a víz melletti térségek (a legjobb helyek) nem len-nének a vízarádásnak kitéve, és így biztos és jó jövedelmet hajtának.

A szabályozás körül fölvetül ki kell mondani: hogy a Maros és Olt (a mennyire lehet) hajókázhatóvá szabályozandó, azonfelül pedig, a többi nagyobb folyóinknál is a kö-vetkezendő eljárást kell követni:

a) A fő medren: a gátok eltörlését, a kigyózáások átvágását és a martnak áradási töltésekkel való ellátását.

b) A fő meder mellé: egy csatorna ké-sztését, melyeken lennének felállítandók a malmok, ugy a netán építendő gyárak.

c) Ezen csatornákból vízeresztő árkok készíttetnének, melyek legyenek alkalmasak öntözésre.

4-dik Főteendő az urbéri viszo-nyok végleges rendbeszedése.

Az ország hitele fentartásának s a bir-tok szentsége biztosításának jogos követelése, hogy már egyszer szedessenek rendbe az urbéri viszonyok. Mig az egyes birtokosok ki vannak téve communisticus inditványoknak, addig senki is biz-tosan nem tudhatja a valódi birtokot, mi pedig, az egyeseken ezáltal okozott károkon eltekintve, a hitelre nézve nem csekély aka-dály. Hogy ezen segítve legyen és mielőbb, szükséges külön urbéri törvényszékek felállít-ása, melyeknek kötelességében állana bizo-nyos ideig minden függőben levő urbéri pert hivatalból ellátni, a legelő-elkülönítéseket és erdő-szabályozásokat végrehajtani, ugy a könnyebben keresztülvihető tagosításokat; a többiekre nézve a törvényhozás intézkednék, hogy a tagosítás mindenütt egy meghatáro-zott ideig keresztülvitessék, valamint egy törvényt kellenék hozni, mely szerint minden község köteles a tagosítást keresztülvinni, ha a terület felelőnek birtokosa azt kívánja; ezenfelül szükséges a tagosítás munkálatai-nak egyszerűsítése és rövidítése. Mert hogy a tagosítás Erdélyben mennyire szükséges, tudhatja és érzi az, ki viszonyainkkal ismer-etes; ugyan hogy lehessen csak közepes gazdaságot folytatni ott, hol egy helységnek határa 3000—4000 hold, ideszámítva az er-dőt is, parcella van 10,000-en felül, a lakos-sága pedig 1000—2000 lélekből áll?

5-dik A zselérek vagy curialis-ták felszabadulása.

Élet kérdés: a kisebb megyei és szé-kely birtokosokra nézve, a zselérek és a curialisták felszabadulása, nekik nem levén jobbágyaik, az általok lakott telkeikre, vagy azoknak egy részére, vagy a falu melletti földjeiknek végére zsellérek telepítvén, még allodialis földeket is adtak, hogy hetenként tegyen bizonyos napszámot.

Ha jelenben minden zsellért különbség nélkül felszabadítanának, akkor a legtága-sabb értelemben ez communisticus rablás vol-na, mert azon birtokos az ő tulajdon örökö-sön öröklött birtokát csakis haszonbérbe adta a zseléreknek, s most már csak azért, hogy a haszonbér nem pénz volt, hanem oly ér-tékű napszám, legyen kénytelen örökre elve-szíteni?! Ha állana ezen elv, akkor Lom-bardia minden birtokosa elvesztené minden birtokát, mert emberi emlékezet óta egy-egy család egy bizonyos meghatározott föld meny-nyiségét részébe mivelte. De itt az ország-ban is, ha a zsellérek különbség nélkül fel-szabadulnának, a szász földön künn lakó ma-jarosok is, — kik szintén napszámmal fizet-tek — felszabadulnának; ezen analogián fel kell szabadulniok a városi tulajdonosok kül-városban levő telkeiken lakó majorosainak is, mert ezek is napszámokkal fizettek, s miután józan ész előtt mindegy a haszonbérre nézve a fizetés neme, álljon az pénz, gabo-na, napszám, vagy akármből, fel kell sza-badulniok a városokban lakó, s több éven keresztül levő házbéreseknél is; s ha tovább fűzzük ezen eszmét, a szó teljes értelmében ki kellene mondani a socialismust vagy com-munismust.

Azért csak azt lehet felszabadulandó zsellérnek tartani, kikről a tulajdonos be nem bizonyítja:

a) Hogy a zsellér oly helyen lakik, mely ugy jutott reá az országos törvények szerint, mint curia vagy curialis hely.

b) Kötlevél, vagy egyezés, hiteles osz-tálylevél vagy conscriptio, vagy tanuk által, hogy a zsellérek által lakott hely curia, vagy allodialis hely.

De ezen esetben sem célszerű a zsellé-rek rögtönzött felszabadítása, mert így köny-nyen jutván telkéhez vagy birtokához, tunya életre adja magát, nem dolgozik, s végre el-szegényedik, s újra örökös zsellérré válik, miután telkét eladja; minek számos példák ezreit látjuk a felszabadult jobbágyoknál, kik ingyen jutván hozzá, uraknak képzelvén ma-gokat, gazdaságaikat elhanyagolják, részébe

vagy pénzért dolgoztatnak, s legtöbbször tönkre jutnak. Hanem azon móddal, hogy önszorgalmuk és igyekeztük által szerezzék meg maguknak birtokukat, és pedig a következők szerint.

Legyen köteles az ilyen zsellér nap-számjait 16 év alatt megváltani, számítva egy napszámot 17½ új krajczárral a következő feltételek alatt:

a) Évenként levén megváltandó a napszám, négy év leforgása után napszám-tartozása egy negyeddél apad, fenhagyván nekik a jogot, hogy ha tettsszik egy év alatt is kifizethesse, több évi tartozását minden 4 évi törlesztésre a napszám negyed is leszállván, p. o. ha a zsellér tett 24 napszámot, egy évre megváltási ára 4 frt 20 kr, ennek hatodát kezelési költségre levonva, marad 3 ft 50 kr, mit ha tőkésítünk, létszen 70 frt, s így egy évre jutna fizetendője 4 ft 37½ kr, vagyis 4 évre 17 frt 50 krt, ha ezen összeget kifizeti, azon esetben 4 év múlva nem 24 napszámot, hanem 18-at fog tenni. Ha pedig már az első évben kifizetné a 17 frt 50 kr, ugy azonnal csak 18 napot fog tenni.

b) Ha a belső telekhez még külső is tartozik, ha csak egyezés nincs róla, felét tartozik visszabocsátani, még pedig ingyen, a második felét, a mi nála marad, földtehermentesítési árban tartozzék megváltani. Hogy a zsellér tartozzék a külbirtok felét visszabocsátani nagyon méltányos és igazságos, mert a tulajdonos csakis haszonbérbe adván azt, azon hiszemben tette, hogy bármikor másként rendelkezik róla, ha az neki úgy tetszik; s miután azt nem képzelhetette, hogy azért, mert haszonbérbe adja földjét, el is veszítse, igen tulságos igazságtalanság volna őt egészben megfosztani birtokától, mi határos a rablás-sal. Ellenkezőleg az is méltányos, hogy a zsellér ne veszítse el egészen a kezén levő birtokot, csak felét, s a másik felét váltsa meg földtehermentesítési csekély árban, hogy táplálhassa családját. E szerint, ha a zsellérnek két hold földje van, egyet visszaad, egyért fizeti a meghatározott összeget, mi p. o. ha 20 forintot teszen, ugy a 70 forint megváltási összeg 90 frtra rugand, azaz: egy évre 5 frt 62½ kr, vagy négy évre 22 frt 50 krajczár.

c) Ha a zsellér 16 év alatt ki nem fizeti tartozását, azon esetben a telekhez joga nincsen, s az örökösön a tulajdonosnak marad, az addig ne tén fizetett összege is a zsellérnek elveszvé.

A lapok a minster-válságról.

A „P. Napló“-nak Bécsből, jun. 27-ről ezt írják: A mai, vagy talán helyesebben: tegnapi nap fontos eseményeit távirati uton oly körülmenyesen tudattuk e lapok olvasóival, miszerint alig marad még egy-két részlet, melyet e levél útján pótolnunk kellene. Mindenekelőtt meg kell jegyeznünk, hogy — bár kétségtelen, hogy a legújabb változások közvetlenül ő Felsége önálló elhatározásából származnak — ezen öröndetes elhatározás előidézésében még is tetemes része volt Eszterházy Móricz gróf tárczanélküli minsternek, ki hónapok óta az ügyletek részleteitől és minden pártusától távol maradt ugyan, de éppen ezért, és nem kevésbé a viszonyok biggadt államférfiúi felfogásáért a Felség bizalmát vívta ki magának, s azon eltökélést idézte elő, miszerint az eddigi kísérletek nem fognak bizonyos határon túl folytatottatni, melynek elérése után a rendszer gyökeres módosítása nem fogna többé elhalasztatni. A nemes gróf soha nem volt barátja a burocratiai centralisációnak, s habár nem teszi magáévá a magyar liberalisok programját, mégis magáévá tette régen azt, a minnek minden magyar programban meg kell lenni, akár a conservatív, akár a szabadelvű párté legyen az. Mig centralista részről azt állították, hogy az „octoberi“ férfiak rontottak el mindent, s hogy a február leg-alább részben tette jóvá a kárt, addig Eszterházy gróf, és a kik vele tartottak, éppen ellenkezőleg azon nézetben voltak és vannak, hogy az octoberi mul tódvös tovább-fejlesztését éppen a februári események és az akkor kibocsátott rendelvények érvényesítésére alkalmazott eszközök bátraltatták, sőt végre teljesen lehetlenné tették. A nemes gróf által előhozott érvek, kellett, hogy még nagyobb súlyt nyerjenek, midőn a birodalmi tanács tárgyalásából kiderült, hogy azon rendszer, mely hazánkban oly kevés rokonszenvre talált, nemcsak a birodalom pénzügyi bajain nem képes segíteni, de még politikai tekintetben is a Lajthán inneni népeket sem bírja kielégíteni. Néhány nap óta a válság közeledését igazságtalán kézzel lehetne fogni. És a herceg primás minapi ittlétekor már mindenről értesült. Az államministert is, ugy látszott, régi önbizalma elhagyta; lankadtan, mintegy csak pour sauver l'honneur du drapeau beszélt ő mind a két házban; közlőnyei elveszték a régi diadal biztosságát, s ki ki érezte, miszerint fontos változás van készülöben. Rainer főherceg minsterelnöknek hosszú tanácskozásai voltak ő Felségével, mikről csak annyit hallatszik, hogy ő cs. k. Fensége teljes erejéből igyekezett az eddigi rendszer elleni panaszoikat erőltetni. Hogy ezen értekezletek nem vezettek ő Fel-

sege és a főherceg közti nézelegységre, kiderül azon tényből, miszerint a főherceg minsterelnöki méltóságát a Felség kezébe adván vissza, ma vagy holnap négy havi szabadságidőre utazik el innen, s hogy ma már Mensdorff gróf viszi, legalább egyelőre, a mini-teri értekezletbeli elnökséget, Rainer főhercegben az államminister pártja leghathatós támogatást veszítette, és természetesen, hogy még további személyváltozásokra kell készülnünk, habár nem azonnal, de igen közel jövőben. Nem azonnal, mert nem valószínű, hogy most a parlamenti sessió végén, új férfiak készek és képesek volnának, a reichsrattal egyezkedni vagy azt feloszlítani, továbbá a külsőben levő pénzügyi műtételek is nagy óvatosságot igényelnek.

Közvetlen és alapos változás tárgya a magyar udvari kancellária. Zichy gróf, ki mellesleg mondva, már az ő megérkezése nélkül történt legfelsőbb utazás óta a maga állását megrendültnek tartá, Mensdorff gróf figyelemztetésére az asztaliban már is készen fekvő lemondását beadta, és ez el is fogadtatott. Ő exja barátai azt állítják, miszerint a gróf teljesen „au fait“ volt a néhány nap óta történetekkel, és hogy utódjával, Majláth György volt tárnok ő exjával, több ízben értekezett volna. Ez utóbbi hír alaposságáról kezességet nem vállalunk; nem tudjuk, mi értekezni valója volna a két urnak a hivatal formaszertű átadása előtt. Biztosabb azon hír, hogy Sennyey báró és Majláth ur közt egy ideig ingadozott a legfelsőbb akarat. Mily érzék dönté el a dolgot, nem tudjuk, de a tény nem lehet érintetlenül hagyni, hogy azon pártnak, melyhez a volt tárnok tartozik, nincs embere, kit itt — a Lajthán innen értem — nagyobb rokonszenvenvel fogadtak volna, mint Majláth Györgyöt, ki a „verstärkte Reichsrath“ korából itt még a legjobb emlékezetben áll, s a ki nek alkotmányos indulata iránt általános bizalommal uralkodik.

Hírképben megemlítem, hogy Nádasdy gróf (sőt erről bizonyossággal is állíthatom) és Mazanranics ur szintén alkalmat nyertek lemondásukat beadni, mely szintén elfogadtatott volna. Utódja sem az egyiknek, sem a másiknak nem lesz, mert — ha e két ur lelép — az önálló erdélyi és horvát kancelláriák megszűnnek, s az illető udvari tanácsosok a magyar udvari kancelláriához fognának áttétni. Furcsa volna, ha ez egyesülés valólna, mert, miként jó forrásból tudjuk, ugyan ily kombináció tervezetett éppen ellenkező oldalról, éppen 3 évvel ezelőtt, csak hogy az akkori terv szerint a 3 kancelláriának feje Nádasdy gróf lett volna.

Bécsben — azaz ott, a hol a dolog már tudva van — mindezen események természetesen roppant sensatiót okoznak, a legmelyebbeket, miként magától érthető, a követek köreiben.

A „Debatte“ a minsteri krízishez többek közt ezen észrevételeket csatolja:

Császár ő Felsége, midőn alkotmányt hirdetett, a birodalomnak az absolutismus által lefojtot anyagi és szellemi erejének akar új életet adni, minden népet egyesíteni a szabadságban és testvériségben.

Az eszme a császáré volt, a forma csak esz-köz az eszméhez. A császár ünnepélyesen kihirdet a regeneráló eszmét, mielőtt a mostani minsterium kormányra lépett volna, mielőtt ennek valamelyik tagja arra lett volna hivatva, hogy formát adjon az eszmének. Megfelel-e a forma a császár szándékának? Kijefizette-e a birodalom erejét?

Ő Felsége most Majláth Györgyben oly férfit hívott kormányra, kinek alkotmányos értelete általánosan ismeretes.

A független intelligencia évek óta azt a meggyőződést táplálja, hogy a Magyarországgal való törvényes kibékülés mulhatlan feltétele az alkotmányos életnek, a birodalom regenerációjának. Majláth György kormányra szólítása ezen törvényes kibékülést jelenti.

A „Debatte“ — igen helyesen — felfoghatlan-nak találja némelyek aggodalmát. A mi a Magyarországgal való rég óhajtott kibékülésre vezet, hogyan adhat okot nyugtalanságra? Azok után, miket ő Felsége Buda-Pesten kijelentett, és miket Deák kimondott, hogyan állíthatja valaki azt, hogy ily kiegyezés „káros hatásúvá lehet az államra nézve“? A „Botschafter“ és „Oest. Ztg.“ csak azért beszélnek ilyeseket, mivel saját magukat féltik.

A birodalom nyugati felében való független férfiak egy másik óhajta az volt, hogy a következő magyar országgyűlés célra vezessen. Schmerling ur pedig nem sok jót várt tőle. Igaz van, a mennyiben nem magától az országgyűléstől függ a megoldás, hanem attól, miként és minő viszonyok közt hivatik össze.

A „Debatte“ erre nézve nagyon öröndetes jelnek tartja és a kiegyenlítés biztosításának azt, hogy a kezdet a magyar korona területe integritásának fentartásával tételik meg. Utóbbira mutat gróf Nádasdy visszalépte az erdélyi kancelláriáról.

A „Pester Lloyd“-nak írják Bécsből 27-ről: A képviselő körökben ma tudtak a krízisről, a nélkül, hogy pontosan értesülve lettek volna. A hírek benyomása vegyes volt. Az erdélyi reichsrath képviselők megdöbbenek, az ellenzék vezetői jó kedvvel azon, hogy Schmerling meg lön buktatva, a képviselők tömege sajnálatot mutatott az államminister visszalépén. A képviselőházban a minsteri padok üresen voltak. Az urakházban az állami-

nister még képviselte saját szakmáját a dispositions-fond tárgyalban. Némi nyomott hangulatot véltek észrevenni beszédén.

Az „O. D. Post“ junius 27-diki számában a minsteri változásokat következőleg írja le: „A minsteri helyzet egy éven át teljes változáson ment át: a Schmerling-ministerium nincs többé. Azt mondjuk: egy éven át — mert tegnapelőtt még maguk a minsteriek sem tudták, mit hozand a jövő nap. Azok után, a miket hallunk, gróf Zichy Herman magyar, és az ősz gróf Nádasdy Ferencz erdélyi udvari kancellárok mult vasárnap intést kaptak, hogy elbocsátásukért folyamodjanak, s mint-hogy ez természetesen azonnal megtörtént, egy gróf Mensdorff külminister által ellenjegyzett császári kézirat által Majláth György volt tárnokmester nevezetett ki magyar udvari kancellárrá. Ennek következtében a minsterelnök, Rainer főherceg ő császári fensége, azon alázatos kérelemmel járult ő Felségéhez, adatként ő cs. fenségének szabadság határozatlan időre, mely kérelem meg is lön adva. Rainer főherceg ő cs. fensége ma csakugyan ut-nak is indult. Ezen esemény további következménye az, hogy Schmerling államminister ur és Lichtenfels b., az államtanács elnöke, beadták lemondásukat, mely példát b. Mecséry rendőrségi, Lasser lovag beligazgatási, Plener pénzügyi és Frank lovag hadügyminister urak is követték, ugy, hogy az eddigi minsteriek közül csak gróf Mensdorff kül- és b. Burger tengerészeti minsteriek vannak még tetteleg hivatalban. A kilépő minsteriek azonban ő Felsége kívánságára mindaddig folytatandják hivatalaikat, mig utódaik végleg ki lesznek nevezve.“

Az „O. D. Post“ azután fölemlítvén a különféle kombinációkat, melyeket a kőszá hir a birodalmi fővárosban széthord, derekasan meghuzza a vészharangot. „Ha tekintetbe vesszük — nyomond — e nagy esemény jelentőségét az összes birodalomra nézve, meg kell vallanunk, hogy rendkívüli horderejét és azon következmények elláthatlan sorát, melyet ez esemény méhében hord, e pillanatban nem láthatjuk végig, s nem vagyunk képesek megítélni. Legelőször is az a tény, hogy gr. Zichy H. kancellár, ki a februári alkotmányhoz kötötte magát, el van bocsátva, s helyébe a magyar ó-conservatívek egyik vezetője, Majláth György lett ki-nevezve, előjelnek tekinthető, hogy a februári alkotmányt — szeliden szólva — módosítások várják, és hogy a magyar ügyek tulnyomólag, még pedig az ó-conservatívek (?) auspiciuma alatt az alkotmánykérdés előterére fog lépni. Ez irányt még inkább illusztrálna Dessewffy gróf lehető kinevezetése pénzügyministerré.“ De az erdélyi és horvát udvari kancelláriák lehető egyesítése a magyarral az, melyből az „O. D. P.“ a leggonoszabb baljósolatokat következteti stb. Nem kételkedik az „O. D. Post“, hogy e hírek Magyarországon nagy örömmel fognak üdvözöltetni. A kiegyezés szempontjából, szerinte, a változás talán jóra vezethet, de a szabadság szempontjából nem tekinthető előlépésnek stb.

Az „Oest. Ztg.“ írja: A mi Belcredi gróf programját illeti, a föltétlen visszatérésről az oct. diplomára, szó sem lehet. Belcredi ur nem barátja ugyan a merev centralisációnak, de a közös ügyek közös tárgyalásának szükségét elismeri. Erősítik továbbá, hogy a netalán szükségessé válandó alkotmány-módosításokat alkotmányos uton hajlandó végre.

„Téhat az alkotmányos élet nincs fenyegetve. A kormány a magyar országgyűlés irányában igen előékeny magatartást tanusítand. Bizonyítja azt, hogy a jogfolytonosság elismerése képezi az új program főpontját.“ Ellenben a bárom kancelláriának egyesítése valótlannak állítatik.

Az „Ost. D. P.“ írja: „A lemondott minsteriek, utóbbi kiballgatásukat ő Felségénél ugy tekintik, mint bucsu-audientiát, mert a császár szavaiból eléggé megérthették, hogy lemondásuk elfogadtatik. Írásban még választ nem kaptak; ez csak a jövő hét keddjén történhetik, a midőn ő Felsége Ischlból visszaváratik.“

Az új fordulat megítélésére még mindig csak a tudva levő tények szolgálhatnak alapul. Zichy gróf (a bécsi bürger-meister lakomájáról ismert toaszt szerzője) elbocsátatott; hasonlóképp Nádasdy gróf, a ki Erdélyt a febr. patens alapján reconstitálta. Majláth György ur az új kancellár.

A fordulat hatását, Magyarországon így képviseljük: A sajtó csak július 1-seje után nyer képességet a nyilatkozásra, miután a lapokat meg a legutóbbi napokban is igen szigoruan tartották, ugy, hogy az első pillanatban még a történet változások távirati tudósításait sem közölhették.

Téhat csak a mondott nap után ismerhetjük meg a magyar lapok véleményét. De már most sem kételkedünk, hogy a történet dolgok nagy örömet okozandnak Magyarországon. Zichy és Nádasdy grófok, kiket a magyarok a febr. patenssel való szoros összeköttetés miatt perhorrescaltak, nincsenek többé hivatalban. Majláth ur kinevezése pedig elégtelenséget szerez. Az új kancellár ugyan nem tartozik Deák pártjához, de a magyar közérzelem nagyra fogja becsülni azon tényt, hogy a létező formák ily határozott ellenese, hivatott meg a korona tanácsosai közé.“

A „Presse“ írja: Ha a császárnak Pesten mondott szavaival a legújabb kinevezést egybevetjük, világosan látjuk, hogy ő Felsége a kiegyenlítést, s ezzel a febr. patens módosítását elkerülhet-

len szükségesnek tartja. A császár ezen meggyőződése képezi a legújabb események kulcsát.

„Az új kancellár minden időben óvakodott valamely pártéhoz föltétlenül tartozni: ezzel mutatja meg, hogy valóságos államférfi. A legszélsőbb jobboldalhoz tartozó ó-conservatívek is meglepettek ezen kinevezés által. Majláth György, ki már a megerősített birodalmi tanácsban, és a mágánások tábláján, szigorú törvényességről, sajtószabadságról, törvény-előtti egyenlőségről, s a német-szláv tartományok alkotmányos kormányzásáról beszélt, csak a haladás embere lehet, s befolyása nálunk is erősítendő az alkotmányos kifejlődés ügyét.“

Ha Belcredi gróf elfogadja az államministeri tárczát, el kell határozva lennie, hogy alkotmányos elvek szerint fog kormányozni. A Goluchovszki-eszmék restaurációjáról szó sem lehet. Azonban, a midőn látjuk, hogy Lichtenfels báró, a ki a mostani rendszer legerélyesebb támogatója (és a ver-wirkolás elméletének főproclamatora) szintén oda hagyja állomását, meggyőződhetünk, hogy mélyreható rendszerváltozás küszöbére jutottunk, s hogy a burocratia kizárólagos uralma, mely az alkotmányos apparatus daczára is, jóformán korlátlanul gazdálkodott, az önkormányzat rendszerével fog felváltatni.

A „N. fr. Presse“ írja: „A midőn Zichy gróf, Zelinka polgármester híres lakomáján famosus toasztát itta, a magyarok melőbbi bejövételére a reichsrathba: alig sejtette, hogy minő muzsikaszó nélkül történnik majd kivonulása a „Schenkenstrasse“-n álló palotából. Éppen két évig s két hónapig (?) lakott ott, s nem élhet csalódásban a föltt, hogy minő ellentétet képeznek officiosus lapjainak pompázó hirdetései azon absolut tétlenséggel, melyet az 1863-diki apriltól az 1865-ki júliusig tanusított. Regélik, hogy Zichy gróf fogadott arra, hogy ő nyitja meg még a legközelebbi országgyűlést. A tételt elvesztette. Ezzel bebizonyította hogy gentle-man, mert nem oly dologra fogadott, a mit bizonyosan tudott.“

„Ha ma a lelépő kancellár azzal védene magát, hogy ő alatta a kancellária csak az államministerium egyik osztálya volt: akkor azt hisszük, hogy Majláth ur alatt, a ki legalább e pillanatban uralkodik a helyzetben, igyekezni fog, hogy oly államférfiú foglalja el a „Judenplatz“-on álló államministeri palotát, a ki a követendő rendszerre nézve vele egyetértend. Ez okból kétségtelen, hogy a kormány mikénti alakulása tárgyában a felelősség nagy része Majláth ur vállaira is nehezül.“

„Különben az új kabinet politikai jellemét nem sokára megismerendjük. Schmerling ur idejében az illusio még megtörténhetett, s attól a legjobbak mellett sem lehetett megszabadulni, miután a hivatalágak minden sphaeraiban csak a Bach kormány beamterei találtak, s a midőn a febr. patens a „Wiener Zeitung“-ban megjelent „urplötzlich“ mindnyájan alkotmányos érzelmi emberekké váltak! Ily fölttöbb szomorú félreértések immár lehetlenek.“

„Mint a mostani változás iránt rokonszenvező lapok egyhangulag állítják, Majláth ur óhajta: hogy a kabinet egy szellemtől vezérelt tagokból álljon, a mi Schmerling urnak soha sem sikerült.“

„A mint jelekből itéljük, Majláth ur határozott ellenzője azon tervnek, hogy Austriából közös parlamenttel bíró állam váljék. De ismervé finom modortól mint tárnok, és eljárási módját a sajtó irányában, hisszük, hogy a rá nebezedő küzdelmet nem aprólékos rendőrségi eszközökkel vívja ki, hanem valóságos államférfihez illő utat választand. Majd meglátjuk, mint nyilatkozik róla Deák pártja? Majláth ur nem hozza meg még a magyarok által óhajtott parlamentarizmus kormány formát, a dualismust azonban zászlóira irta.“

Igy irnak a bécsi lapok az egykor oly hatalmas, s most oly népszerűtlen Schmerling urról, s azokról, kik őt felváltják a hatalom élén. A „Hon“ a lelépott államminister után odavet egy jó magyar véleményt így irván: Schmerling ur szabadelvűségéből keveset épültünk: mit használt az osztrák szabadelvűségnek, azt itéljük meg a Lajthán tul; mi itt Magyarországon nem tudunk a névvel egyéb emléket kapcsolatba hozni, mint a négy éves katonai provisoriumot, egy töltünk mesterségesen elszakított testvérországot s egy félbenmaradt vasutat, mely ellen két ország összes közvéleménye protestált.“

A „Morgenpost“ Majláth kinevezetésében a magyarországgal egyetértés hajnalát üdvözlő egy-szersmind megnyugtató olvasóit azon következményekre nézve, melyet a kormánykörökbeni változás az alkotmányos elvekre nézve gyakorolhatna.

Csodálatos jelenség mondja a „Debatte“ egyik utóbbi számában, hogy azon rendszer, a mely oly sok oldalról gyámolítottat, ugy esik ma el, hogy egy hang sem védelmezi, s egy fájó visszapillantás sem kíséri bukását, ily megjegyzést tesz a „Presse“ is ezt irván: „Figyelemre méltó, hogy a független lapok egyike sem ejt egy könnyt is a Schmerling minsteriuma után. Ugy látszik ez azt jelenti, hogy a Schmerling minsteriumának nem csak jelene, de éppen semmi jövője sincs.“

Ide igtatjuk végül a „Debatte“ tegnapi fő-cikkének végső sorait: „A merev centralisáció gondolata, az alkotmányos szabadság érdekeivel kiegyez-

heltennek tűnt fel. Minő eszközöket vettek elő Erdélyben a Schmerlingi eszmék keresztültvitelére? és éppen Erdély adta a legleverőbb bizonyítványt ezen eszmék lehetetlenségére nézve, mert a felülvizsgált parancsnak, — mely egy alkotmányos öntudat fóruma előtt alig igazolható — következménye nem volt semmi egyéb fictionál, melyet nem csak a magyar, de a függetlenebb román és szász értelmiségnek is nagyon is pozitív lehangoltsága kísért. Mi — mondja más helyütt e lap — csak oly közel állunk a mostani cselekvés embereihez, mint akármely más független lap; de a lehető legtávolabb állunk a reactio azon embereitől, kiknek alkotmányossága az octroyálásokkal, kivételes állapotokkal, jogtagadásal, s egész népek contumaciósával — annyira elviselte önmagát.

Hazai intézetek

A „Victoria” kolozsvári biztosító társaság részvény részletei kedvező arányban folytak be az intézet pénztárába; örvendetes jelölt tekintjük ezt annak, miképp Erdély népe is ismeri a részvény-papírok értékét, s a részvényekre fektetett társaságok bóderejét.

A történet befizetések által a társulat azon kedvező helyzetben van, hogy ma már ültetést Erdélyben megkezdheti, és a tűz-villám által okozott károkat nézve kellő biztosíték mellett kiadja biztosítási kötvényeit.

A társulat ültete Erdélyben veszi kezdetét s a vezénylő igazgató óvatossá és solid terve szerint rendre terjeszkedik ki Magyarországra, s tovább az osztrák örökös tartományokra oly móddal, hogy már az ősz előhónapjaiban a biztosítás az egész birodalomra ki lesz terjesztve.

A társaság erdélyi ügynekeihez a szabályozó utasítások s az ügyvitelre szükséges könyvek s okmányok már postán vannak; a tetteges megindulásra kitérőt s igen közel esendő napot lapjaink hirdetői rovata hozandja.

Mi szerencsét és sikert kívánunk e hazai első ilyen részvényes intézetnek, s az igazgató szakértelme s tappintatossága biztosítja is a sikert, ha a végzet a kezében álló jó szerencsét ez intézettől meg nem tagadandja.

Különfélék.

— Erdélyt illető legújabb hírek szerint ő Felsője a reichsrath által elfogadott aradi vasuttermvet nem erősítette meg, azon okból, mert az nem elégíti ki Magyarországot, s az erdélyi t. gyűlés által sem pártoltatott. A „N. Fr. Pr.” szerint, az erdélyi udvari kancelláriát nem töltik be ezuttal; az a magyar korona tartományainak oly központi hatósága lesz, mint az államministerium a császárság tartományainak; ellenben a „Wanderer” s „Oest. Zeitung” pozitív állítják, hogy a kancelláriák egyesítéséről szó sincs.

* A erdélyi helyi hivallásnak ez évi közszinata e. h. 25-én vette kezdetét Széken. Az innét menő főpáztort az egyházmegye határánál b. Bánffy Dániel főgondnok ur egy bizottság élén fogadta és üdvözölte. Széken vasárnap reggel 8 órakor a tanácssteremben üdvözlő beszéddel nyitotta meg a püspök ő mlga a közszinatot, melynek részleteit lapunk legközelebbi száma hozza.

* A „Korunk” a legközelebbi politikai lendület következtében ismét háromszor fog megjelenni mint eddig.

* A miniserválságról keringő temérdek hír-ből itt csak azokat akarjuk feljegyezni, melyek pozitív tényeken alapszanak, s ezért csak a „Botschafter” következő közleményére szorítkozunk: Lovag Schmerling, b. Mecsery, Lasser, Heim, s Pleuer miniserekek mult keddén délelőn volt audientájuk ő Felsőjénél e ekkor elboacsátatásukat kérvényezték. Ő Felsője felkérte azokat, hogy a viszonyok ujra alakulásáig az ügyeket tovább vezessék. Gróf Eszterházy Móricz, Frank s b. Burger miniserekek nem közszöntek le. Ugyanezt mondják Mazurancs horvát udv. kancellarról, bár más hírek az ellenkezőt akarják tudni. Rainer főherceg és neje Angolországba utaztak el. Gr. Belcredi, a cschországi helytartó, lenne államminiserekek jelölve, gr. Rechberg foglalná el a színtelen vis-zalépet b. Lichtenfels helyét, mint az államtanács elnöke. Lovag Hasner színtén lemondott a közoktatási elnökségről. Báro Hübner Bécsbe érkezett. Az eddigi miniserekek ő Felsője visszaérkezéseig tovább vezetik az ügyeket.

* Azon elterjedt hírre nézve, mintha báro Nopcsa Ferenczet ő Felsője Bécsbe hívatta volna, magán uton úgy vagyunk értesítve, hogy a báro ur az igaz, hogy Bécsbe ment, de tisztán magán ügyeiben, és nem ő Felsője parancsára.

* Az „Oest. Ztg.” szerint kijelenté Belcredi ur, hogy minden módosítást csak alkotmányos uton akar eszközölni. Az alkotmányos élet nem szenvedend semmi csorbát. Az új kabinet igen előzékenynek fogja magát mutatni a magyar országgyűlés irányába. Bizonyosság erre az, hogy a program főpontja a jogfolytonosság elismerése Magyarországon.

* Az „U. N.” a következő örvendetes hírt hozza: „Eppen most halljuk azon hírt, hogy ő Felsője méltóztatott megboldogult nagy történet írónk Szalai László özvegyének életfogytig évenkénti 1000 forintot, és árva maradt két gyer-

meke nevelési költségeinek pótlására két-két száz forint nyugdíjt rendelni legkegyelmesebben.

* Mint hírlik Desöffy Emilnek — kinek neve most szintén nagy szerepet játszik — a Pleuer ur helyét ajánlották. Lónyai Menyhértet is emlegetik, mint a ki a kereskedelmi ministerium elfogadására volna felszólítva.

* A prágai „Politik” szerkesztőségében f. h. 24-én Mazurancs horvát udv. kancellár megkeresése folytán házmotózás történt. Mint a „Politik” írja, Ryslanek orsz. törv. tanácsos, 15 hivatalnok kíséretében j lent meg, s azon zágrábi tudósítás kéziratát kereste, mely nem régiben azt a hírt közölte vott, hogy a horvát-szlavoa főispánok 17 ezer frtot kaptak választási czélok előmozdítására, mi a hiv. befolyással visszaélésnek tekinthető. A „Wanderer” ehhez a következő megjegyzést csatolja: „Hogy a főispánok részére a horvát országgyűlési választások alkalmából 17,000 frt lett kiosztva, azt a horvátországi félhiv. lapok is elismerik; csak az ellen tiltakoztak, mintha ez öszszeg választási czélokra adatot volna, s azt állíták, hogy utitöltés fejébe kapták azt a főispánok: e pénz nem is a birod. hanem a horvát orsz. alaphól vétetett.” A „Politik” szerkesztője Skrejszovszky a lap élén kijelenti, hogy a szakadatlan házmotózasok miatt lemond, s a felelős szerkesztői állomást Svobola urnak adja át.

* Balázs Bognár Vilma asszonyt erdélyi körútjába édes atyja Bognár ur is kíséri, kinek nevét szintén jól ismeri közönségünk is szép népdalairól, melyek valódi életet leánya ajkain nyertek.

* Mint halljuk, Káldi Gyula színházunk karmestere e hó folytán meg fog válni a Follins társulatától, s állandó lakását Kolozsvárra teszi át, hol énekiskolát fog nyitni. Semmi kétségünk, hogy a kik az éneken alapos oktatást kívánnak nyerni, kész örömmel ragadjak meg a kínálkozó alkalmat. Káldit rég ismeri a közönség, ki hosszú évek során keresztül sokszor adá fényes bizonyosságát tehetségének, melyet bizonyosan mint magán énekmasternek még több alkalma lesz igazolni. A tanítási órák felől e f hó 14-én tud értekezhetni lehet személyesen Káldival, belső-farkasutczai szállásán.

* Kapcsolatban e hírrel megemlítjük, hogy Káldi ur helyét — ballomás szerint — Jakobi ur foglalja el, az egykori budai népszínház szintén jeles karmestere.

* Megjelent a gr. Lázár Kálmán által szerkesztett „Új Korszak” mutavány száma is, mely mind tartalma, mind kiállítására egyike lesz, ugy lászik legfőgyelemlre méltóbb lapjainknak. A két íven megjelenő beti lap a tudomány tanügy, irodalom, művészet, s a fővárosi és vidéki társasélet téren mindazon érdekeket fogja képviselni, melyek ha nem is politikaiak, mégis közélettel szoros kapcsolatban vannak, minden felekezeten és pártton felülemelkedve, függetlenül s az európai mivelttség s hazánk jelen viszonyainak megfelelő módon. A mutaványaszámában Rónai Jácint, A. Balogh Pál, Erdődi, dr. Pólya József, dr. Barsitól stb. találunk dolgozatokat, s a szerkesztőség több egyéb hazai s külföldi kitűnőség közreműködéséről biztosít. Előfizetési ára egy egész évre 12 forint, félévre 6 frt, negyedévre 3 forint.

* Mint Lembergől írják a „Debatte”-nak, a varsói osztrák konszultás közbenjárására ismét 19 osztrák alattvalót bocsátottak el orosz fogságból. Ezek között van 9 magyar is. Háromnak a nevezett lap levelezője nevét és lakhelyét is tudja, ezek: Erdélyi László Maros Váshelyről, Geyer Gusztáv Szegedről és Mosóczy Károly Komáromból.

— Kimutatás a kolozsvári kisegítő pénztár-egylet forgalmáról június havában 1865.

Bevételek:		
Pénztármaradék a m. hórol	9,323 ft	2 kr.
32 új tag 60 részvény után 5 frt	300 „	— „
Havi, rendes és rendkívüli betételek	25,525 „	95 „
Könyvdíjakban	32 „	— „
Kamat, provísió és váltódíj	2,736 „	22 „
Bélyegdíjakban	155 „	40 „
544 tag által visszafizetett kölcsön	142,985 „	— „
A bevételek összege	181,057 „	59 „

Kiadások:		
555 tagnak kölcsön	159,615 ft	— kr.
Tisztviselők fizetése	181 „	34 „
Irodai kellekek	3 „	68 „
Bélyegre	160 „	— „
Kamat	108 „	60 „
Töke-visszafizetés	11,080 „	47 „
Pénztármaradék	9,908 „	50 „
	181,057 „	59 „

Kolozsvárt, június hó 30. 1865.
Tauffer Ferencz, Gelteh János, Wagner Frigyes,
igazgató. könyvvizetők. pénztárnok.

Politikai hírek.

Austria. Bécs, jun. 26. A „Köln. Ztg.” írja: hogy az „entente cordiale” a bécsi és berlini kabinetek közt korántsem oly benső, mint még csak a mult évben is volt; többféle kis jelből igen világosan lehet látni. A mult nyáron csak úgy hemzsegték itt Austria főhercegei, előkelő állású férfiai és magas rangú tábornokai, kik egyenesen azért jöttek Karlsbadba, hogy a porosz királynál

tisztelegjenek; most azonban mindezen urak közül senki sem látatja magát. Még Csehország parancsnokl. tábornoka, Clam-Gallas gróf sem jelelt meg személyesen Karlsbadban, hanem helyettesét Melcer altábornagyot küldötte ide e célra. Különös aggodalmat nehezen fog okozni Poroszországban a bécsi rokonszenvek ezen meghideglése, és a Schleswig-Holsteint illető porosz tervek szintén nehezen fognak e miatt megszorítást szenvedni.

Angolország. London, jun. 28. Cortinas Matamorasanál megverte a császáriakat. A legutolsó delállami hadihajó Louisianában megadta magát. — Stephen volt separatista alelnök amnestiaért esedezik. Kirby Smith és egyéb megmenekült separatista vezérek engedelmisséget tanácsolnak a szövetségi törvények iránt. Texasban a separatista katonák, a véghezment capitulatióról értesülvén, zajosan követelték zsoldjukat, a pénztáratok lefoglalták, a tiszteket elfogták, s a meglevő gyapottkészletet maguk közt felosztották.

Franciaország. Párisi lapok „Newyork” alatt a következők közlik: „Azon hír, hogy egy jelentékeny amerikai hajóhad jönne Európába, megvan czáfolva.” Ez egyedül félhivatalos megnyugtató. Megbízható amerikai tudósítások szerint július 4-én egy 50 hajóból álló hajóhad fog a csillagos lobogó alatt a monroei kikötőből kiindulni. Mindenféle hajók képezendik e hajóhadat (többek közt két tornyos monitor is lesz közöttük) és Goldsborough commodore fogja vezényelni. A hajóhad gyűlhelye a marseillei kikötő lesz, hová már tudósítás is érkezett, hogy Goldsborough tengernagy lobogós hajója az ottani kikötőben hosszabb időre fog horgonyt vetni. A „La France” nem foghatja meg, miért jönne ly hajóhad egyenesen a francia vizekre.

Páris, június 25. Itt azt hiszik, hogy az O'Donnel ministeriummal egész átváltozás áll be a spanyol politikában. Mesés hírek keringnek. A királyné határozottan kötelezte volna magát, hogy olyan helyzettel be fogja érni, a milyent az angol királynő elfoglalt; azonkívül Franciaországgal védés daczosságát kötettnék. S hogy ennek szentesítése se hiányozzék, a császári h. egy spanyol királyi herezeznővel jegyeztetnék el: a királynő Napoleonnal septememberben összejönne San Sebastianban; az olasz királyság elismertetnék, s már emlegetik is Mon urat, mint leendő spanyol követet az olasz udvarnál, míg onnan Concha tábornagy küldetnék ide. Mások azt hírelik, hogy O'Donnel az annexiopolitika által akar menekülni, s nem tiltakolja rokonszenzenvét az iberiai unio eszméje iránt; az anyyi lenne, hogy a ministerelnök arra használná fel állását, hogy a királyné ellen összeküldjék, minthogy az iberiai unio eszméje abból áll, hogy a jelenlegi portugál király atyja emeltesék Spanyolország trónjára. Az itt időző Prim tábornok a helyzetet aggasztónak mondja, s vele egyezően madridi tudósítások forradalom kitörésének közeledését hírlik.

Olaszország. A „Politik” levelezője írja: Omer pasa még folyvást Florenzben van. Az olaszok kiváló barátjának mutatja magát; a sugalmazott lapok nagyban tömjeneznek neki; a szabadelvűek meg úgy találják, hogy olyan kormány, a mely a római curiával kibékülésnek feláldozza a nemzeti programot, nem is tehetne következetesebb dolgot annál, hogy a törökökkel rokonszenvez. Sok mindenfélét beszélnek Omer pasa itt léteének okáról, azonban jóformán inkább való azok nézete, kik a pasa jelenlétét hivatalos minőségűnek tartják. Ugyanis a görög-szláv népek felszabadulási harcra esetében igen nagy fontossággal bír az, hogy a hadműveleti vonal az Adriai tengerrel kapcsolatban legyen; e nélkül Boszniát nem is tartathatna meg Törökország, valamint Hercegovinát sem. Ugy lászik, hogy az Olaszország és Szerbia közötti barátságos viszony szegret ütött a török kormány fejébe, bizonyos eshetőségekre vonatkozólag, melyek az Adriai tengernek biztonságát Törökországra nézve kétségessé tehetnék. Omer pasa tehát abban járna Olaszországban, hogy barátja Lamarmora közbenjárásával jókor utját állja az idő előtti szláv rokonérmelkeknek. Merült fel még olyan kalandos eszme is, hogy az európai Törökországnak az ozmanok részére megtartatása tekintetéből a szultán katolikus akar lenni, s azért fogadta volna Omer pasát IX. Pius olyan szívesen.

Florenz, jun. 24. Az alkudozások megszüntetését Vegezzi is megerősíti, azt pedig senki se kétli itt, hogy az egyezkedés meghiusulását Austria eszközölte. A pápa közelében forgó egyének állítják, miszerint a bécsi udvar kijelentette Rómában, hogy azon esetre, ha Olaszországgal megalkuszik, ő a maga részéről nem fogja egy támogathatni a pápa jogait mint eddig.

Németország. Berlin, jun. 27. Az osztrák ministerium lelépése itt nagy meglepetést okozott, annyival inkább, mivel Schmerling visszalépéséről már annyiszor volt szó, hogy midőn komolyabban volt róla szó, akkor sem igen hitték. Ezen eseményt kétségkívül bel mozzanat, és pedig a magyar kérdés idézte elő. Schmerlingnek és a hozzá legközelebb álló miniserekeknek lelépése, ha elfogadjatik, csak a mult évben is volt; többféle kis jelből igen világosan lehet látni. A mult nyáron csak úgy hemzsegték itt Austria főhercegei, előkelő állású férfiai és magas rangú tábornokai, kik egyenesen azért jöttek Karlsbadba, hogy a porosz királynál

Berlin, jun. 28. A „Prov. Corr.” a schleswig-holsteini ügy megoldására vonatkozó cikket

hoz, mely e szavakkal végződik: „Mig Austria az ottani pártkormány működését látszólag előmozdítja, addig a nagy hatalmak közti őszinte egyetértés előkészítése lehetetlenség marad.”

A „N. A. Ztg.” értesít, hogy a f. hó 26-iki porosz sürgöny visszautasítja Austria azon kívánságát, hogy a porosz seregek száma a hercegségekben leszállíttassék.

Berlin, jun. 29. Karlsbadból érkezett tudósítások jelentik, miszerint az ott jelenlevő Werther b. követ, és Gramont hg gyakran értekeznek a királylyal és Bismarckkal.

Uj osztrák sürgöny érkezett ide; tartalma az, hogy Austria minden részéről ajánlott engedményt visszavon, hogy ha Poroszország Augustenburg hg irányában egyoldalú eljárást követne.

Altona, jun. 29. Halbhuber megtagadta bejegyezését Veditz b. abbeli indítványától, hogy fegyveres erővel kell fellépni egy jul. 6-ikára, mint Frigyes hg születésnapjára Nienstädtben végrebajtandó tömeges tüntetés ellen.

Spanyolország. Madrid, jun. 27. A kamarai többség a Gonzalez Bravo elnökele alatt tartott magán gyűlkezetben elhatározta, hogy érelves oppositot rendezend a liberalis unio ellen, s a madridi központi bizottmány vezetése alatt tartományi bizottmányokat fog szervezni. A királyné Olaszország elismerésének elkerülhetlen szükségessége folytán, mentegetőző levelet intézett ő szenteségéhez. A püspökök tiltakozásáról szóló hír nem valószínű. A pénzüstkség az egyházvagon régóta törvényesen elhatározott de eddig még nem fogantatosított elárverezése s amortisatioja által akarnak segíteni. A progressista bizottmány Primet s Olozogat Madridba hívatta, hogy velők közös eljárás felett tanácskozzék.

Ujabb. Hamburg, jun. 29. Zeidlitz báró, miután a cabineti futár által áthozott felvilágosításokat elégteleneknek találta, személyesen indul Berlinbe. A „Börzenhalle” félhivatalos berlini levelezője megerősíti a „Koburger Ztg.” abbeli híret, hogy Mensdorff gróf Oldenburg hercegné a hercegségekbe leendő behelyeztetését föltétlenül nem utasítja vissza.

— Páris, jun. 29. A kamarai ülészak berekesztése holnaputánra van kitűzve, s e határozathoz a napirend is alkalmaztatott. Dentu az ajaccioi beszéd közzétételeért Napoleon hercegné 500 frank pénzbiroságot köteles fizetni.

Az esti „Moniteur” Schmerling visszalépését jelentve, megjegyzi, hogy e változás kirekesztőleg a belügyek tekintetében bir jelentőséggel Austriára nézve, s Mensdorff gróf állásának fontosságát emeli. Az olasz parlament az egyházvagyont illető organicus törvény felett fog szavazni; a ház elé azonfelül más törvényjavaslat is terjesztetik, mely az alkotmány azon cikkelyének megváltoztatására czélok, mely által a katolika vallás államvallásnak nyilvánítatik. A spanyolországi hírek nagyon kedvezőtlenek. Az O'Donnel cabinethez nem biznak; valószínű a forradalom, vagy a miniserváltozás.

— Páris, jun. 30. Számos arab főnök, azok közt Abdelkader naturalizátása el van határozva. A diplomata értekezlet Kissingenben bebizonyul. A mexikói hírek nem megnyugtatók. Olaszországban a kormány engedelmevel toborzások történének Mexiko számára.

— Madrid, jun. 29. A pápai nuncius s a püspökök közül többen értekezletet tartottak O'Donnel ministerelnökkel. Az előbbi tiltakozott Olaszország elismerése ellen, azaz fenyegetőzván, hogy ezen esetben utileveit fogja kívánni. A királyné ugyanis azt írta volna ő Szentségének, miszerint, ha Olaszország elismerése tetteg bekövetkeznék, az a ministerium által kényszerítettet szem. A ministerium e kérdés nehézségeivel azonban ingadozni látszik. Primet és Olozaga-t a progressista párt bizottmánya visszatérésük siettetésére szólította fel, hogy a legközelebbi jövőre nézve pártprogramot lehessen megállapítani.

— London, jun. 29. A parlament berekesztése jul. 6-ra tűzettel ki.

Wileposia. F. János ügyvéd urhoz Erzsébethvárosra. Miután az őn által gr. H. J. neve alatt beküldött „Nyilttér” cikkek oly személyes kérdést tartalmaz, a miről csak írja lehet felelős, s miután mi sem uraságnak, sem a grófnak kérését nem ismervé, ezen levél hitelességéről bizossággal nem bírnk; sziveskedjék felkérni grófját, hogy valamelyik itteni ismerőshez küldendő levele által annak hitelességét constatirozza, s akkor mi ama 60 sornyira menő cikket — a Nyilttér díj előleges beküldése esetében — készek leszünk közreadni; am-bár jobbnak látjuk, ha felhagynak vele. Szerk.

Távirati tudósítás a bécsi börszéről

Július 3-kán: 5% Nemzeti kölcsön 100 frt 74.45. — 5% Metallikus 100 frt 69.35. — Bankrészvény 793. — Hitelintézeti részvény 200 forint 177.30. — London 10 ft st. 100 frt 23 1/4 kr 109.70. — Ezüst 107. — Cs. kir. arany 5.21. — 1860. kölcsön 90.50.

T. és felelős szerkesztő DOZSA DÁNIEL.

